

Suzana Loborec Petanjek

NATJECANJA I ISHODI UČENJA DRUŠTVENE DIMENZIJE GRAĐANSKE KOMPETENCIJE

1. UVOD I PROBLEM

Školska sportska društva okupljaju i usmjeravaju učenike u sport i rekreaciju. Širok je dijapazon aktivnosti koje se u njima provode, uzimajući u obzir posebnosti osnovnih i srednjih škola te ostalih uvjeta koji određuju njihov rad.

U ovom radu osvrnula bih se na jedan segment rada školskog sportskog društva, a to je natjecanje, te razliku između gradskog i školskog natjecanja i njihove ishode učenja.

Natjecanje je važan segment u tjelesnom i zdravstvenom području. Bez obzira na kojem se nivou provodi, natjecanje karakterizira nekoliko zajedničkih obilježja kao što je želja za pobjedom, prezentacija vlastitih znanja i sposobnosti, pomicanje granica vlastitih mogućnosti, afirmacija u društvu itd. U školskom sportu izuzetno je važna i odgojna komponenta koju profesor mora kontinuirano provoditi kroz poticanje učenika na aktivnost, suradnju, pomaganje, sportsko nadmetanje i sl. (Neljak, 2013). U Gimnaziji Lucijana Vranjanina natjecanja se provode od osnutka škole (1990) i učenici sudjeluju na natjecanjima koje organizira i provodi Školski sportski savez grada Zagreba te na natjecanjima koja se provode na nivou škole, tzv. Prvenstva Gimnazije. Prvenstva Gimnazije organiziraju se u sportovima za koje učenici pokazuju najveći interes, a provode se kao pojedinačna, međurazredna, međugeneracijska i sl. Organizatori su isključivo profesori tjelesne i zdravstvene kulture.

Unazad nekoliko godina primijetili smo da učenici pokazuju nešto manji interes za gradska natjecanja, a sve veći za školska natjecanja. Na gradskim natjecanjima sudjeluju u najvećem postotku učenici koji se bave sportom u klubovima (ako se želi postići bolji rezultat) te su opterećeni velikim brojem sati treninga i natjecanja. Samim time opada i motivacija za sudjelovanjem na gradskim natjecanjima jer se svode na klupska natjecanja. Nasuprot tome, školska natjecanja omogućuju i svim drugim učenicima da se natječu i pokažu svoje mogućnosti. Uključivanje većeg broja učenika koja nisu u programima sportskih klubova u skladu je i sa Strategijom razvoja školskog sporta u Republici Hrvatskoj (Milanović i sur. 2009). Iako učenike Gimnazije Lucijana Vranjanina možemo svrstati u skupinu srednjih škola s iznadprosječnom razinom uključenosti srednjoškolaca u sadržaje sporta i rekreacije (Marušić, Kovačić

i Loborec Petanjek, 2010), profesori tjelesne zdravstvene kulture Gimnazije nastoje što je više moguće uključiti učenike koji se ne bave sportom i rekreacijom u sportske aktivnosti škole. Posebno se to odnosi na sudjelovanje na međurazrednim natjecanjima koja organiziramo svake godine u različitim sportovima. Najmasovnija su natjecanja u nogometu i odbojci, zatim u rukometu i košarci, a pokazu li učenici interes, organiziramo i natjecanja u stolnom tenisu ili badmintonu. Jedno od najstarijih i vrlo atraktivno natjecanje, ono plesnih skupina, nažalost više se ne provodi. Interesantno i neuobičajeno bilo je i natjecanje plesnih parova u društvenim plesovima.

2. NATJECANJE KAO ZADOVOLJSTVO

Natjecanje nije moguće organizirati i provesti ako učenici u natjecanju ne nalaze zadovoljstvo. Jedan je od preduvjeta i raznovrsnost natjecanja pa im sukladno tome organiziramo natjecanja na različite načine i uključujemo ih u sve faze natjecanja tako da se svatko od njih može pronaći u nekoj od aktivnosti.

- Primjeri školskih natjecanja:
- Nogomet: ligaško ili kup natjecanje, u dvorani ili na vanjskom igralištu
- Odbojka: ekipe su mješovite, igraju tri djevojke i tri mladića
- Rukomet: međurazredno ili međugeneracijsko natjecanje
- Košarka: 5:5 ili 3:3
- Badminton: pojedinačno prvenstvo za maturante
- Plesni parovi: natjecanje za učenike koji su plesove učili samo na satu TZK (engleski valcer, bečki valcer i sl.)

Nadalje, tu su uključene i utakmice koje pobuđuju veliki interes učenika i imaju veliki broj navijača - utakmice učenika protiv profesora u odbojci ili graničaru.

Zašto učenici vole međurazredna natjecanja? Uz sportsko nadmetanje, tu je i mnogo popratnih sadržaja i aktivnosti u koje se učenici uključuju kao vrijedni pomagači profesorima, a odnosi se na pripremu i provedbu natjecanja. Učenici sude na utakmicama (ako su aktivni sportaši u dotičnom sportu), pišu obavijesti i raspored natjecanja, vode zapisnike na utakmicama, prate rezultat na semaforu, organiziraju navijače, pomažu pri podjeli priznanja najboljima, rade plakate o provedenim natjecanjima ili su vatreni navijači svojih razreda. Sve su to vrlo vrijedne aktivnosti u kojima omogućujemo učenicima da zavole sport i rekreaciju, ukazujemo na pravilno navijačko ponašanje, potičemo pozitivne ljudske vrijednosti, pripadnost skupini, razredu, školi, društvu, u konačnici potičemo domoljublje.

3. MOTIVACIJA ZA NATJECANJE

Motivacija učenika za sudjelovanje na natjecanju izuzetno je važna bez obzira na nivo natjecanja. Na gradskom nivou u školskim ekipama Gimnazije 90 % su aktivni sportaši. Jedino na taj način mogu se natjecati na višem nivou s ekipama u gradu. Danas zapažen uspjeh u Zagrebu mogu imati samo ekipe koje nastupaju u punom sastavu s aktivnim sportašima. Za sportaše je to dosta zahtjevno jer imaju svoje obaveze prema klubovima, ali i zadovoljstvo im je nadmetati se protiv svojih klubskih kolega i naravno, predstavljati svoju školu koja je po njima i prepoznatljiva. No, ako ne osvoje jedno od prvih tri mjesta, ne dobivaju nikakve nagrade, osim pohvala svojih profesora. Nedostaju im i navijači kojih na gradskim natjecanjima ima vrlo malo.

Na školskim natjecanjima situacija je potpuno drugačija budući da su sportaši nosioci svojih razrednih ekipa u koje su uključeni i učenici koji su se prestali aktivno baviti sportom, ali i učenici koji su aktivni jedino na satu TZK. Navijači su prisutni na svakoj utakmici što natjecatelje dodatno motivira. Ne smije se zaboraviti ni činjenica da su najbolji pojedinci i njihove ekipe popularni u školi, barem do sljedećeg natjecanja. Na kraju natjecanja veći broj učenika dobiva nagrade, diplome ili npr. priznanja za najboljeg igrača, strijelca, golmana. Istovremeno, za nas profesore, izuzetno je zadovoljstvo pratiti rivalstva između razreda, između prijatelja koji idu u različite razrede, brojnost i glasnoću navijača i to nas motivira da ustrajemo u svom radu.

Nadalje, profesori TZK nagrađuju i maturante koji su se najviše iskazali u unapređenju školskog sporta tijekom cijelog srednjoškolskog obrazovanja.

Sve navedeno dodatno dobiva na važnosti kada znamo da kvalitetno provedenim aktivnostima učenici ostvaruju važne životne kompetencije u sferi društvene dimenzije kao što su međusobna suradnja, uloga pojedinca u timskom radu, provođenje pravila sportske igre, razvijanje *fair playa*, korištenje komunikacijskih vještina, primjereno iskazivanje emocija u pobjedi i porazu, razvijanje vještina nenasilnog rješavanja sukoba i mnoge druge.

4. ZAKLJUČAK

Profesori tjelesne i zdravstvene kulture nedvojbeno su važni u razvoju mladih ljudi u odgovorne članove našeg društva. Edukacijom, odgojem i pozitivnim primjerom usmjeravamo učenike da budu zdravi, kreativni, kompetentni, zadovoljni i sretni ljudi.

Natjecanja koja provodimo jedan su segment u ostvarivanju tih ciljeva. Unatoč nedostatku prostora, vremena i financijske potpore, moramo nastaviti s organizacijom natjecanja jer su za učenike iznimno važna. Nije važno u kojem sportu, u kojem obimu ili u kojoj varijanti, bitno je da učenicima prenesemo ta važna znanja, razvijemo

njihove kompetencije i da ostvarimo još jedan od naših ciljeva, a to je da kroz igru i zabavu osposobimo rekreativce za cijeli život.

5. LITERATURA

1. Ljetopis Gimnazije Lucijana Vranjanina Zagreb 1990 – 2005. Gimnazija Lucijana Vranjanina. Zagreb. 2006.
2. Ljetopis Gimnazije Lucijana Vranjanina Zagreb 1990 – 2010. Gimnazija Lucijana Vranjanina. Zagreb. 2011.
3. Marušić, E., Kovačić, K., Loborec Petanjek, S. (2010). Utjecaj komunikacijske strategije na uključenost mladih u aktivnosti sporta i rekreacije. Zbornik radova, Međunarodna znanstveno-stručna konferencija Kineziološki sadržaji i društveni život mladih, Zagreb, veljača 2010. Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, str. 179-188.
4. Milanović, D., Čustonja, Z., Neljak, B., Harasin, D., Halamek, Z., Čustonja, H., Škegro, D. (2009). Strategija razvoja školskog sporta u Republici Hrvatskoj 2009. – 2014. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Hrvatski školski športski savez.
5. Neljak, B. (2013). Opća kineziološka metodika. Zagreb. Gopal d.o.o.